

บทที่ 3

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการพัฒนาคำเนินงานด้านเอดส์

งานทางด้านเอดส์ เป็นงานสำคัญที่ไม่มีใครสามารถมองข้ามไปได้ ซึ่งทั้งภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน ต่างก็มาร่วมกันทำงานทางด้านนี้มากมาย ไม่เว้นแม้แต่องค์กรสหประชาชาติ ซึ่งได้ก่อตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบงานทางด้านเอดส์โดยเฉพาะขึ้นมาเป็นที่รู้จักกันคือองค์การสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องของเอชไอวี/เอดส์ (UNAIDS) ด้วยเหตุผลเดียวกันคือ เอดส์สามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงได้ในทุกภาคส่วนของสังคมนั่นเอง และผลสรุปจากการแสดงนโยบายและการดำเนินงานเอดส์ระดับนานาชาติ ในการประชุมนานาชาติเรื่องโรคเอดส์ครั้งที่ 15 ระหว่างวันที่ 11-16 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี โดยมีแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ที่จำเป็นจะต้องดำเนินการทั้งการแก้ปัญหาเร่งด่วน เฉพาะหน้า ระยะปานกลาง และระยะยาว ดังนี้

1. การให้ความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนเรื่องโรคเอดส์ โดยเฉพาะวิธีการป้องกัน และการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหา ตลอดจนผลกระทบ เพื่อทุกฝ่ายจะได้ร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาเมื่อประสบผลกระทบจากโรคเอดส์

2. การบริหารจัดการทางการแพทย์ การสาธารณสุข และสังคมจิตวิทยา รวมไปถึงมาตรการทางสังคมโดยชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในขั้นตอนที่ได้เกิดปัญหาขึ้นแล้ว ที่จำเป็นจะต้องพัฒนาระบบดูแลผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ หาทางยืดอายุของผู้ติดเชื้อให้ดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างยาวนานที่สุดและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ รวมทั้งการให้บริการปรึกษาและการดูแลทางด้านจิตใจแก่ผู้ป่วยเอดส์และกลุ่มเสี่ยงซึ่งในส่วนนี้สมาชิกในครอบครัวก็จะต้องเป็นกำลังใจให้กันและกันด้วย

3. การเร่งพัฒนาเทคโนโลยีทางชีวภาพทางการแพทย์ การส่งเสริมการพัฒนากฎมีปัญญา การแพทย์พื้นบ้าน และการวิจัยและพัฒนา การป้องกันและรักษาที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะการ

ค้นคว้า วิจัยวัคซีนเอดส์ที่หลายคนรอคอย การสนับสนุนส่งเสริมให้คนไทยได้คิดค้นในเรื่องวัคซีนเอดส์ ได้รับการสนับสนุนทุกรูปแบบที่มีหลักวิชาการที่ถูกต้อง มีความปลอดภัย ที่เป็นของคนไทย

4. การใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ โดยจะต้องรวมพลังทุกฝ่าย ทั้งจากส่วนราชการ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เพราะทุกส่วนต่างได้รับผลกระทบร่วมกัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกลุ่มเสี่ยงต่างๆ การค้นหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาเอดส์ และรัฐบาลเองจะพยายามส่งเสริมให้ใช้ศักยภาพของแต่ละส่วนรวมเป็นพลังไปสู่การแก้ปัญหาเอดส์อย่างจริงจังต่อไป

จากนโยบายการดำเนินงานด้านเอดส์ระดับชาติข้างต้น ประกอบกับกฎหมายกำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท อำนาจหน้าที่งานด้านเอดส์ สามารถสรุปกรอบแนวทางการดำเนินงานทางด้านเอดส์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 4 ด้านด้วยกัน คือ

- 1) ด้านการป้องกันการติดเชื้อรายใหม่
- 2) ด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล
- 3) ด้านความมั่นคงทางสังคม
- 4) ด้านรายได้และสวัสดิการ

3.1 ด้านการป้องกันการติดเชื้อรายใหม่

ที่ผ่านมางานทางด้านการป้องกันเอชไอวี/เอดส์ เป็นประเด็นที่ทุกภาคส่วน ต่างก็ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการป้องกันเป็นแนวทางแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา อีกมากมาย แต่จะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีการทำงานทางด้านนี้มานานมากแล้วก็ตาม แต่จำนวนการติดเชื้อใหม่ในช่วง 2 -3 ปีที่ผ่านมาก็ยังอยู่ในหลักหมื่นอยู่นั่นเอง โดยเฉพาะสัดส่วนของผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านกับวัยรุ่นในวัยเรียนหรือเยาวชนกลับเพิ่มสูงขึ้นในช่วง 2 -3 ปีนี้ค่อนข้างน่าตกใจเช่นกัน ในจำนวนนี้ยังไม่รวมคนอีกจำนวนมากที่ยังไม่เคยผ่านการตรวจหาการติดเชื้อมาก่อน เพราะไม่เคยตระหนักมาก่อนเลยว่าตัวเองนั้น ได้รับเชื้อเอชไอวีเข้าไปในร่างกายแล้ว และได้แพร่เชื้อไปยังคนรอบข้างทางเพศสัมพันธ์อย่างไม่รู้ตัว ดังนั้นทุกภาคส่วนไม่เว้นแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จะต้องช่วยกันทำงานทางด้านการป้องกันการติดเชื้อให้มากกว่าที่เคยทำมา งานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เคยทำมาแล้วและยังคงต้องทำต่อไป ก็คือทำให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของเอชไอวี/เอดส์ แก่ประชาชนทั่วไป และที่ต้องให้การดูแลเป็นพิเศษคือกลุ่มเสี่ยงต่างๆ

อันได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชายรักชาย¹ กลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดชนิดฉีดเข้าร่างกาย และหญิง/ชายที่ขายบริการทางเพศ

ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์² เรื่องเอดส์ที่เหมาะสมต่อเพศ วัย และอาชีพ ออกมามากมาย สามารถขอนำมาเผยแพร่ได้ นอกจากนี้สิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อเยาวชน คือการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เยาวชนนั่นเอง กิจกรรมที่สร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่เยาวชน นั้นมีมากมาย และการฝึกทักษะชีวิต³ ให้แก่เยาวชนนั้นเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะการรอบรู้ในชีวิต จะทำให้พวกเขาและเธอเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง และด้วยแนวคิดตามหลักสากลว่าด้วยการป้องกันเอดส์อย่างหนึ่งก็คือ เด็กผู้หญิงรู้จักที่จะปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์เมื่อยังไม่ถึงเวลาอันสมควรได้ ส่วนเด็กผู้ชายต้องรู้จักการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง เนื่องจากเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต การปกป้องเยาวชนให้พ้นจากภัยเอดส์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำอย่างเร่งด่วน ในส่วนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องได้รับการพัฒนาความรู้เรื่องเอดส์อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่วนเครือข่ายอื่นๆ เช่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในเรื่องของการป้องกันเอดส์ด้วยเช่นกัน

3.2 ด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล

คาดได้ว่าในปัจจุบันนี้น่าจะมีผู้ติดเชื้อกระจายอยู่แทบทุกท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งคนเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ถ้าพวกเขาอ่อนแอ ท้องถิ่นคงเข้มแข็งไปไม่ได้ การดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญมากที่สุด จะเห็นได้ว่ารัฐได้ลงทุนมหาศาลในการซื้อยาต้านไวรัส⁴ ให้กับผู้ติดเชื้อที่มีภูมิคุ้มกันต่ำหรือผู้ติดเชื้อที่เข้าสู่ภาวะเอดส์แล้วได้รับประทาน ไม่ว่าจะเป็โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค หรือกองทุนประกันสังคม ต่างก็สนับสนุน

¹ ชายรักชาย คือ ความรู้สึกเป็นชายแต่ชอบชายด้วยกัน ยอมรับในร่างกายชาย

² สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ โบปลิว แผ่นพับ แผ่นพลิก เป็นต้น

³ ทักษะชีวิต หมายถึง คุณลักษณะ หรือความสามารถเชิงสังคม จิตวิทยา ที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะในการตัดสินใจ และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะในการประมาณตน และการควบคุมสถานการณ์ ทักษะในการสื่อสารต่อรอง ปฏิเสธ และโน้มน้าวจิตใจ ทักษะในการปรับตัว และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็เรื่องการดูแลสุขภาพ เอดส์ ยาเสพติด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรือจะกล่าวง่ายๆ ทักษะชีวิต ก็คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ขาด้านไวรัสให้แก่ผู้ติดเชื้อเมื่อถึงกำหนดเวลาหรือความจำเป็นแล้วทั้งนั้น ด้วยแนวคิดที่ว่าถ้าป้องกันหรือรักษาให้ผู้ติดเชื้อแข็งแรง พวกเขาเหล่านั้น จะสามารถทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติได้ไม่ต่างไปจากคนปกติ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถละทิ้งภาระในการดูแลผู้ติดเชื้อให้สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีไปได้เลย การช่วยเหลือด้วยการประสานกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาหรือให้ขาด้านไวรัสแก่ผู้ป่วยโดยการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ในชุมชน

3.3 ด้านความมั่นคงทางสังคม

ผลกระทบด้านจิตใจ จากการถูกเลือกปฏิบัติของผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวส่วนใหญ่มักได้รับจากคนรอบข้างเสมอ อย่างเช่น การถูกรังเกียจจากเพื่อนบ้าน เด็กที่ติดเชื้อหรือมีผู้ปกครองติดเชื้อไม่สามารถไปเรียนในโรงเรียน ซึ่งผิดตามมาตรา 13 ของสนธิสัญญานานาชาติของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ว่าคนที่ติดเชื้อหรือผู้มีผลกระทบต่อผู้ติดเชื้อควรมีสิทธิเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา ซึ่งผู้ติดเชื้อเองต้องการกำลังใจและการยอมรับจากผู้คนรอบข้าง การที่คนๆ หนึ่งต้องมีชีวิตอยู่กับเชื้อเอชไอวี/เอดส์ไปตลอดชีวิต ก็บั่นทอนความสุขไปมากพอแล้ว พวกเขาควรได้รับความเห็นใจจากทุกๆ คนมากกว่า ดังนั้นการลดช่องว่างระหว่าง ผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์กับคนอื่นๆ จึงมีความสำคัญอยู่ไม่น้อย การสร้างความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์และโรคติดต่อที่ถูกต้อง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ติดเชื้อ และผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเอดส์ เช่น พ่อ แม่ บุตร หรือพี่น้องของผู้ติดเชื้อได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนทั่วไป โดยมีบุคลากรทางการแพทย์คอยให้ความรู้ที่ถูกต้อง จะสามารถลดการแบ่งแยกในท้องถิ่นระหว่างผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ กับประชาชนทั่วไป ให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมได้ ควรมีการสนับสนุนให้เด็กที่ติดเชื้อหรือมีผู้ปกครองติดเชื้อสามารถไปเรียนในโรงเรียนได้ตามปกติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถช่วยผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ ได้อย่างมากโดยการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ เพื่อเป็นกองทุนที่สนับสนุนเมื่อผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือนอกเหนือจากที่รัฐสามารถให้ได้ เช่น การสนับสนุนนมผงให้ทารกที่เกิดจากมารดาที่ติดเชื้อ เพื่อป้องกันไม่ให้ทารกติดเชื้อจากมารดาได้ ในขณะที่เดียวกันสามารถสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อให้คอยดูแลกันและกันภายในกลุ่ม หรือสร้างเครือข่าย

ระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้นแต่จากสนธิสัญญานานาชาติเกี่ยวกับพลเมือง และสิทธิมนุษยชนทางการเมือง มาตรา 17 ที่ว่า “คนทุกคนไม่ควรถูกบังคับหรือแทรกแซงเรื่องส่วนตัว ครอบครัว เรื่องทางบ้านหรือเรื่องที่จะทำให้เขาเสื่อมเสียได้” ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถเปิดเผยสถานะของการติดเชื้อของใครให้คนอื่นๆ ทราบได้ ถ้าคนๆ นั้นไม่เต็มใจที่จะเปิดเผย ถือเป็นกรณีละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิอื่นๆ ของการดำรงชีวิต

3.4 ด้านรายได้และสวัสดิการ

ตามปฏิญญาสากลของสิทธิมนุษยชน มาตรา 25 “ทุกๆ คนมีสิทธิต่อการดำรงอยู่ขั้นพื้นฐานและสิทธิต่างๆ ของสุขภาพ และการมีชีวิตที่ดีของเขาหรือเธอ และครอบครัวของเขาหรือเธอ รวมถึงคำรักษาพยาบาล และเงินชดเชยการว่างงาน การเจ็บป่วย พิการ เป็นหม้าย หรือ การดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่มีอาชีพ” องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ได้ด้วยการสนับสนุนเบี้ยยังชีพแก่ผู้ป่วยเอดส์ที่ยากจน หรือถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้อุปการะ และไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ แต่การสร้างงานและอาชีพถือเป็นการสร้างศักยภาพให้กับผู้ติดเชื้ออย่างยั่งยืนเพื่อให้สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ เมื่อผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์เสียชีวิตควรมีการสงเคราะห์ช่วยงานศพตามประเพณีตามสมควร เช่น ค่าผ้าห่อศพ ค่าโลงศพ หรือมอบเงินสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี⁴ เป็นต้น

⁴ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี